

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România ([www.csm1909.ro](http://www.csm1909.ro)) și al Institutului European din România ([www.ier.ro](http://www.ier.ro)). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania ([www.csm1909.ro](http://www.csm1909.ro)) and the European Institute of Romania ([www.ier.ro](http://www.ier.ro)). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția întâi

## CAUZA PRAVEDNAIA ÎMPOTRIVA RUSIEI

(Cererea nr. 69529/01)

Hotărâre

Strasbourg

18 noiembrie 2004

**Definitivă**

30/03/2005

*Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.*

### **În cauza Pravednaia împotriva Rusiei,**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția întâi), reunită într-o cameră compusă din C.L. ROZAKIS, *președinte*, F. TULKENS, N. VAJIE, S. BOTOCHAROVA, A. KOVLER, V. ZAGREBELSKY, K. HAJIYEV, *judecători*, și S. NIELSEN, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 28 octombrie 2004, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

### **PROCEDURA**

1. La originea cauzei se află cererea nr. 69529/01 îndreptată împotriva Federației Ruse, prin care un resortisant al acestui stat, doamna Lidiia Andreievna Pravednaia („reclamanta”), a sesizat Curtea la 21 aprilie 2001, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Reclamanta a fost reprezentată de domnul I. V. Novikov, avocat în Novosibirsk. Guvernul rus („Guvernul”) a fost reprezentat de domnul P. A. Laptev, reprezentantul Federației Ruse la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

3. Reclamanta a susținut, în special, că autoritățile judiciare interne au revizuit o hotărâre pronunțată în favoarea sa, aplicând în mod eronat procedura de revizuire a hotărârilor cu ocazia descoperirii de noi probe.

4. Cererea a fost repartizată Secției întâi a Curții (art. 52 § 1 din regulamentul Curții). În cadrul secției respective, camera competentă pentru examinarea cauzei (art. 27 § 1 din Convenție) era formată în conformitate cu art. 26 § 1.

5. Prin decizia din 25 septembrie 2003, Curtea a declarat cererea parțial admisibilă.

6. Guvernul a prezentat observații cu privire la fond (art. 59 § 1), însă nu și reclamanta. Întrucât Camera a decis, după consultarea părților, că nu era necesară o ședință cu privire la fond (art. 59 § 3 *in fine*), reclamanta a răspuns în scris la observațiile Guvernului.

## ÎN FAPT

### I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Reclamanta s-a născut în 1936 și locuiește în Novosibirsk.

8. Din 1991, reclamanta a primit pensie pentru limită de vârstă. De la 1 februarie 1998, cuantumul pensiei sale urma să fie stabilit prin Legea privind calcularea și actualizarea pensiilor de stat („legea pensiilor”). Legea pensiilor a introdus o nouă metodă de recalculare a pensiilor—„Coeficientul individual al pensionarului” („CIP”). CIP, stabilit cu scopul de a calcula pensiile individuale, reprezenta raportul dintre salariul individual final la momentul pensionării și salariul mediu la nivel național și era menit să mențină o legătură între pensia unei persoane și veniturile sale precedente.

9. Autoritatea responsabilă de pensia reclamantului—Agenția Fondului de Pensii a Districtului Zaieltsovski din Novosibirsk („agenția”)—a hotărât ca CIP-ul care urma să îi fie aplicat acesteia să fie de 0,525. Reclamanta a considerat această decizie ca fiind arbitrară întrucât, în opinia sa, nu era conformă cu legea pensiilor. La 12 aprilie 1999, aceasta a introdus o acțiune împotriva agenției.

10. La 21 octombrie 1999, Curtea Districtului Zaieltsovski din Novosibirsk („instanța districtuală”) s-a pronunțat în favoarea reclamantei. Aceasta a hotărât că, întrucât pârâta a interpretat în mod eronat legea pensiilor, pensia reclamantei trebuia recalculată cu un CIP de 0,7. Agenția a introdus apel împotriva hotărârii Curții regionale din Novosibirsk („instanța regională”). Aceasta a susținut că instanța districtuală a interpretat în mod eronat legea pensiilor.

11. În timp ce apelul era pendinte în fața instanței regionale, la 24 ianuarie 2000, agenția a solicitat instanței districtuale să revizuiască hotărârea din 21 octombrie 1999, având în vedere descoperirea unor noi circumstanțe. Agenția a pretins că, la 29 decembrie 1999, Ministerul Muncii și Dezvoltării Sociale („Ministerul Muncii”) a emis Instrucțiunile privind aplicarea limitărilor stabilită de legea pensiilor („instrucțiunile”). Instrucțiunile specifica modul în care trebuia aplicată legea pensiilor. Agenția a susținut că, întrucât nu a fost înștiințată cu privire la aceste circumstanțe la momentul pronunțării hotărârii, hotărârea trebuia revizuită.

12. La 30 ianuarie 2000, agenția și-a retras cererea, întrucât hotărârea din 21 octombrie 1999 nu fusese executată până la momentul respectiv, datorită apelului introdus împotriva acesteia la instanța regională.

13. La 15 februarie 2000, instanța regională a confirmat hotărârea, fiind de acord cu interpretarea legilor relevante conferită de instanța districtuală. Decizia instanței regionale nu conținea nicio referință la instrucțiuni. În consecință, hotărârea din 21 octombrie 1999 a devenit definitivă la 15 februarie 2000.

14. La 21 august 2000, agenția a depus o nouă cerere de revizuire a hotărârii din 21 octombrie 1999, având în vedere descoperirea unor noi circumstanțe. De această dată, agenția a pretins, în plus, că, la 24 aprilie și la 25 mai 2000, Curtea Supremă confirmase legalitatea instrucțiunilor.

15. La 16 ianuarie 2001, instanța districtuală a admis cererea agenției. Instanța rusă a aplicat art. 333 C. proc. civ., potrivit căruia hotărârile judecătorești puteau fi revizuite în cazul descoperirii unor circumstanțe semnificative care nu erau și nu puteau fi cunoscute de partea în cauză. Instanța a constatat că instrucțiunile, astfel cum au fost confirmate de Curtea Supremă, puteau servi drept o astfel de circumstanță. Nu a fost formulat apel împotriva acestei decizii.

16. După o nouă examinare la 12 februarie 2001, instanța districtuală a respins toate pretențiile reclamantei, în temeiul instrucțiunilor. La 27 martie 2001, instanța regională a confirmat hotărârea apelată.

## **II. DREPTUL INTERN RELEVANT**

17. Codul de procedură civilă rus din 1964 („C. proc. civ.”), în vigoare la momentul respectiv:

### **Articolul 294. Limitele revizuirii cauzelor de către curtea de casație**

„Curtea de casație va verifica legalitatea și validitatea hotărârii primei instanțe în limitele apelului. Aceasta poate să examineze noi probe și să stabilească noi fapte. Curtea va examina probele prezentate recent în cazul în care consideră că probele nu au putut fi prezentate instanței de prim grad...”

### **Articolul 333. Motive pentru revizuire**

„[Hotărârile] care au devenit definitive pot fi revizuite pe baza unor circumstanțe descoperite recent. Motivele în caz de revizuire [...] sunt:

1. circumstanțe semnificative care nu erau și nu puteau fi cunoscute părții care cere revizuirea; [...]
4. anularea [hotărârii] unei instanțe sau a deciziei unei alte autorități care a servit ca bază legală pentru [hotărârea] în cauză.”

### **Articolul 334. Introducerea cererii**

“... [O cerere de revizuire a unei [hotărâri] în urma descoperirii unor noi circumstanțe] trebuie introdusă în termen de trei luni de la descoperirea circumstanțelor.”

18. La 24 aprilie 2000, Curtea Supremă a respins o plângere depusă de niște persoane fizice împotriva instrucțiunilor. Curtea Supremă a constatat că, spre deosebire de plângere, Ministerul Muncii nu și-a depășit atribuțiile atunci când a emis instrucțiunile, și că interpretarea legii pensiilor de minister fusese corectă. La 25 mai 2000, Secția de Casație a Curții Supreme a confirmat această hotărâre în apel.

## **ÎN DREPT**

### **I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 1 DIN CONVENȚIE**

19. Reclamanta s-a plâns că revizuirea hotărârii din 21 octombrie 1999, astfel cum a fost confirmată de Curtea Regională din Novosibirsk la 15 februarie 2000, era abuzivă întrucât instrucțiunile care au fost emise după pronunțarea hotărârii nu ar fi trebuit considerate ca fiind circumstanțe descoperite recent. Curtea va examina, mai întâi, acest capăt de cerere în conformitate cu art. 6 § 1 din Convenție, ale cărui dispoziții relevante sunt redactate după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil [...] de către o instanță [...] care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”

## **A. Argumentele părților**

### *1. Reclamanta*

20. Reclamanta a afirmat că instrucțiunile și hotărârile Curții Supreme din 24 aprilie și 25 mai 2000 nu ar fi trebuit considerate drept probe descoperite recent. Aceasta a susținut că instrumentele respective ar fi fost create numai după pronunțarea hotărârii din 21 octombrie 1999 și, prin urmare, nu puteau pune în discuție constatările inițiale.

21. În afară de aceasta, agenția a introdus tardiv cererea de revizuire a cauzei. În timp ce, în conformitate cu art. 334 C. proc. civ., astfel de cereri puteau fi introduse cel târziu la trei luni de la descoperirea noilor circumstanțe, agenția a introdus cererea la 21 august 2000, și anume la opt luni de la emiterea instrucțiunilor.

### *2. Guvernul*

22. Guvernul a expus faptul că agenția nu a aflat de circumstanțele substanțiale relevante în această cauză decât după ce hotărârea a rămas definitivă. Prin urmare, instanța a avut un motiv întemeiat de revizuire a cauzei.

23. Mai mult, agenția a depus cererea de revizuire a cauzei la 24 ianuarie 2000, și anume în termenul legal, și la doar 24 de zile de la înregistrarea instrucțiunilor de Ministerul Justiției.

## **B. Motivarea Curții**

### *1. Principii generale*

24. Dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe, astfel cum este garantat la art. 6 § 1 din Convenție, trebuie interpretat în lumina preambulului la Convenție, ale cărui dispoziții relevante afirmă că statul de drept face parte din patrimoniul comun al statelor contractante. Unul dintre aspectele fundamentale ale statului de drept este principiul certitudinii juridice, care impune, printre altele, ca, atunci când instanțele pronunță o hotărâre definitivă, decizia acestora să nu fie contestată (a se vedea hotărârea *Brumărescu împotriva României*, 28 octombrie 1999, *Culegere de hotărâri și decizii*, 1999-VII, pct. 61).

25. Acest principiu subliniază faptul că niciuna din părți nu are dreptul de a solicita o revizuire a unei hotărâri definitive și obligatorii doar pentru a obține o reaudiere și o nouă decizie într-o cauză. Atribuția de revizuire a instanțelor superioare ar trebui exercitată pentru corectarea erorilor judiciare, neîndeplinirea justiției, și nu pentru substituirea unei revizuirii. Revizuirea nu poate fi tratată ca un apel deghizat, iar simpla posibilitate de a avea două puncte de vedere asupra subiectului nu este un motiv pentru reexaminare. Îndepărtarea de la principiul respectiv este justificată doar când este impusă de circumstanțe cu caracter substanțial și convingător (a se vedea *Riabik împotriva Rusiei*, nr. 52854/99, pct. 52, CEDO 2003-X).

26. Curtea trebuie să fie atentă cu precădere la pericolele inerente atunci când se folosește legislația retrospectivă ce are efectul de a influența justiția în privința unui litigiu în care statul este parte. Respectarea statului de drept și noțiunea de proces echitabil necesită ca orice motive aduse pentru a justifica asemenea măsuri să fie tratate cu cel mai mare grad de circumspecție [a se vedea hotărârea *The National & Provincial Building Society, the Leeds Permanent Building Society și the Yorkshire Building Society împotriva Regatului Unit*, 23 octombrie 1997, *Culegere* 1997-VII, pct. 112; *Zielinski și Pradal & Gonzalez și alții împotriva Franței* (GC), nr. 24846/94 și 34165/96 - 34173/96, pct. 57, CEDO 1999-VII].

## 2. Cererea în prezenta cauză

27. Procedura de casare a unei hotărâri definitive presupune existența unor probe nedisponibile anterior prin exercitarea obligației de diligență care ar conduce la un rezultat diferit al procedurii. Persoana care formulează cererea de anulare ar trebui să demonstreze că nu a existat nicio ocazie de a prezenta dovada respectivă la ședința finală și că probele sunt concludente. O asemenea procedură este definită la art. 333 C. proc. civ. și este comună sistemelor juridice din multe state membre.

28. Această procedură nu contrazice în sine principiul certitudinii juridice, în măsura în care este folosită pentru a corecta erori judiciare. Sarcina Curții este de a stabili dacă, în prezenta cauză, procedura a fost aplicată într-o manieră compatibilă cu art. 6.

29. Hotărârea din 21 octombrie 1999, pronunțată în favoarea reclamantei, a fost casată după 15 luni întrucât nu ținea cont de instrucțiuni.

30. Agenția a solicitat instanței districtuale pentru prima dată la 24 ianuarie 2000 să reexamineze hotărârea, având în vedere noile circumstanțe. Rezultă că, din acel moment, agenția fusese înștiințată cu privire la instrucțiuni. Întrucât hotărârea instanței regionale din 15 februarie 2000 nu conținea nicio referire la instrucțiuni, nimic nu sugerează că agenția s-a bazat pe aceasta în apel.

31. În aceste condiții, a doua cerere a agenției, din 21 august 2000, de a redeschide cauza în urma descoperirii noilor circumstanțe a fost, în esență, o încercare de a rediscuta cauza privind acele puncte pentru care agenția ar fi putut, dar aparent nu a reușit, să introducă apel.

32. În aceste condiții, Curtea consideră că cererea agenției este mai degrabă un „apel deghizat” decât un efort onest de a îndrepta o eroare judiciară.

33. Prin admiterea cererii tardive a agenției (a se vedea supra, pct. 14) de a casa hotărârea definitivă din 21 octombrie 1999, instanța districtuală a încălcat principiul certitudinii juridice și „dreptul la un proces echitabil” al reclamantei, în conformitate cu art. 6 § 1 din Convenție. (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Riabik*, citată anterior, pct. 56)

34. Prin urmare, a fost încălcat respectivul articol.

## II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 1 DIN PROTOCOLUL NR. 1

35. În continuare, Curtea va examina capătul de cerere formulat de reclamantă întemeiat pe art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, redactat după cum urmează:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

36. Părțile nu au adus argumente specifice pentru acest articol.

37. În primul rând, Curtea reiterează că dreptul la o pensie pentru limită de vârstă sau la orice prestație socială, indiferent de sumă, nu este inclus ca atare printre drepturile și libertățile garantate de Convenție [a se vedea, de exemplu, *Aunola împotriva Finlandei* (dec.), nr. 30517/96, 15 martie 2001].

38. Totuși, „un capăt de cerere” – chiar referitor la o pensie – poate constitui un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 dacă este suficient de stabilit pentru a fi executoriu (a se vedea hotărârea *Stran Greek Refineries împotriva Greciei*, 9 decembrie 1994, seria A nr. 301, pct. 59).

39. Hotărârea instanței districtuale din Zaieltsovski din 21 octombrie 1999, astfel cum a fost confirmată de instanța regională din Novosibirsk la 15 februarie 2000, i-a acordat reclamantei un titlu executoriu pentru a primi o pensie cu un CIP de 0,7. Această hotărâre a rămas definitivă după ce a fost confirmată în apel. În urma deciziei din 16 ianuarie 2001, prin care a fost admisă cererea de revizuire, reclamanta a fost privată de dreptul de a primi pensia cu suma dorită. Curtea constată că efectul revizuirii în condițiile prezentei cauze a fost că reclamanta a fost privată de bunurile sale în sensul celei de a doua teze din primul paragraf al art. 1 din Protocolul nr. 1 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Brumărescu*, citată anterior, pct. 77).

40. Deposdarea de proprietate din cadrul celei de a doua reguli poate fi justificată doar dacă este, *inter alia*, „pentru cauză de utilitate publică” și „în condițiile prevăzute de lege” (a se vedea *Brumărescu*, citată anterior, pct. 78). „Cauza de utilitate publică” poate să includă în mod evident un sistem de pensii de stat eficient și armonizat, pentru care statul și-ar putea ajusta legislația.

41. Totuși, posibilul interes al statului de a asigura o aplicare uniformă a legii pensiilor nu ar fi trebuit să genereze recalcularea retroactivă a deciziei judecătorești. Curtea consideră că, prin privarea reclamantei de dreptul de a beneficia de pensia cu suma garantată printr-o hotărâre definitivă, statul a perturbat un echilibru just între interesele în cauză (a se vedea, *mutatis mutandis*, hotărârea *Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, 20 noiembrie 1995, seria A nr. 332, pct. 43).

42. În consecință, a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1.

### III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

43. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

44. Curtea subliniază că, în temeiul art. 60 din regulamentul Curții, orice cerere de acordare a unei reparații echitabile trebuie detaliată și depusă în scris împreună cu documentele justificative sau facturile relevante, „în caz contrar Camera putând respinge cererea, integral sau parțial”.

45. La 1 octombrie 2003, după ce prezenta cerere a fost declarată admisibilă, Curtea a invitat reclamanta să își prezinte pretențiile în vederea unei reparații echitabile. Aceasta nu a depus nicio astfel de cerere în termenul acordat.

46. În aceste condiții, Curtea nu acordă nicio reparație, în conformitate cu art. 41 din Convenție (a se vedea, de exemplu, *Riabik împotriva Rusiei*, nr. 52854/99, pct. 67–68, CEDO 2003-X, *Timofeiev împotriva Rusiei*, nr. 58263/00, pct. 51–52, 23 octombrie 2003).

PENTRU ACESTE MOTIVE,

CURTEA,

ÎN UNANIMITATE,

1. **Hotărâște în unanimitate că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție;**
2. **Hotărâște în unanimitate că a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;**
3. **Decide să nu acorde nicio reparație în conformitate cu art. 41 din Convenție.**

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 18 noiembrie 2004, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulamentul Curții.

Søren Nielsen,  
Grefier

Christos Rozakis,  
Preşedinte